EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2023.5.24.
COM(2023) 614 final

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Lettország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország 2023. évi stabilitási programját

{SWD(2023) 614 final}

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Lettország 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország 2023. évi stabilitási programját

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról szóló, 1997. július 7-i 1466/97/EK tanácsi rendeletre[1] és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésére,

tekintettel a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról szóló, 2011. november 16-i 1176/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre[2] és különösen annak 6. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

(1) A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt létrehozó (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet[3] 2021. február 19-én hatályba lépett. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban hozzájárul a gazdasági és társadalmi helyreállításhoz, valamint fenntartható reformok és beruházások megvalósításához, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása, valamint a tagállamok gazdasági rezilienciájának megerősítése érdekében. Emellett közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés fellendítését, továbbá hozzájárul az EU-n belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében az egy-egy tagállamnak nyújtott maximális

[1] HL L 209., 1997.8.2., 1. o.

[2] HL L 306., 2011.11.23., 25. o.

[3] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

pénzügyi hozzájárulást 2022. június 30-án aktualizálták az (EU) 2021/241 rendelet 11. cikkének (2) bekezdésével összhangban.

(2) A Bizottság 2022. november 22-én elfogadta a 2023-as éves fenntartható növekedési jelentést[4], amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2023. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2023. március 23-án jóváhagyta a jelentésnek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára vonatkozó prioritásait. A Bizottság 2022. november 22-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2023. évi jelentést is, amelyben Lettországot azon tagállamok közé sorolta, amelyek tekintetében fennállhat egyensúlyhiány vagy annak kockázata, és amelyek vonatkozásában részletes vizsgálatra van szükség. A Bizottság 2023. február 24-én elfogadta a Lettország 2023. évi költségvetésiterv-javaslatára vonatkozó véleményt is. Emellett a Bizottság elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, amelyet az Európai Unió Tanácsa 2023. március 23-án jóváhagyott, a Tanács pedig 2023. május 16-án elfogadott, valamint a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását elemző 2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amelyet a Tanács 2023. március 13-án elfogadott.

(3) Bár az uniós tagállamok gazdaságai figyelemre méltó rezilienciát mutatnak, a geopolitikai környezet továbbra is negatív hatást gyakorol. Miközben az EU határozottan kiáll Ukrajna mellett, az uniós gazdasági és szociálpolitikai stratégia arra összpontosít, hogy rövid távon enyhítse az energiasokkok által a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokra és vállalkozásokra gyakorolt negatív hatásokat, valamint hogy középtávon további erőfeszítéseket tegyen a zöld és digitális átállás megvalósítása, a fenntartható és inkluzív növekedés támogatása, a makrogazdasági stabilitás megőrzése és a reziliencia fokozása érdekében. Emellett erős hangsúlyt helyez az EU versenyképességének és termelékenységének növelésére is.

(4) A Bizottság 2023. február 1-jén közleményt[5] adott ki „*A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora*” címmel, hogy fokozza az uniós nettó zéró ipar versenyképességét és támogassa a klímasemlegességre való gyors átállást. A terv kiegészíti az európai zöld megállapodás és a REPowerEU keretében zajló erőfeszítéseket. Célja, hogy támogatóbb környezet kialakításával biztosítsa az ambiciózus uniós éghajlat-politikai célok eléréséhez szükséges nettó zéró technológiák és termékek uniós gyártási kapacitásának növelését, valamint a kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférést, többek között a beszerzés diverzifikálása, a tagállamok geológiai erőforrásainak megfelelő kiaknázása és a nyersanyagok újrahasznosításának maximalizálása révén. A terv négy alappillére a kiszámítható és egyszerűsített szabályozási környezet, a forráshoz jutás felgyorsítása, a készségfejlesztés, valamint az ellátási láncok rezilienciáját erősítő nyitott kereskedelem. 2023. március 16-án a Bizottság egy másik közleményt[6] is kiadott „*Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra*” címmel, amely kilenc egymást erősítő tényezőre építve a növekedést ösztönző szabályozási keret kialakítására irányul. A közlemény szakpolitikai prioritásokat határoz meg, amelyek az EU és tagállamai hosszú távú versenyképességét szolgáló szerkezeti javulás biztosítására, megfelelően célzott beruházásokra, valamint szabályozási

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

intézkedésekre irányulnak. A lejjebb megfogalmazott ajánlások segítenek e prioritások kezelésében.

(5) 2023-ban a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásához igazodóan fejlődik tovább. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlások összességét vagy jelentős részét érintik. A 2019., 2020. és 2022. évi országspecifikus ajánlások ugyanúgy relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében is.

(6) A 2023. február 27-én elfogadott REPowerEU-rendelet[7] célja, hogy gyorsan megszűnjön az Unió függősége az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez hozzá fog járulni az energiabiztonsághoz és az EU energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal segíti a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitások bővítését és az energiahatékonyság javítását. A rendelet lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a REPowerEU célkitűzéseinek elérését elősegítő kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében új REPowerEU-fejezettel egészítsék ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveiket. A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari tervvel összhangban e reformok és beruházások hozzá fognak járulni az uniós nettó zéró ipar versenyképességének fokozásához is, valamint a tagállamok számára 2022-ben és adott esetben 2023-ban kiadott energiapolitikai országspecifikus ajánlások kezeléséhez. A REPowerEU-rendelet a vissza nem térítendő pénzügyi támogatások egy új kategóriáját is bevezeti, amelyet a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztett, energiával kapcsolatos új reformok és beruházások finanszírozására bocsátanak a tagállamok rendelkezésére.

(7) A Bizottság 2023. március 8-án közleményt[8] fogadott el, amelyben költségvetés-politikai iránymutatást nyújt 2024-re azzal a céllal, hogy támogassa a tagállamok stabilitási és konvergenciaprogramjainak kidolgozását, és ezáltal erősítse a szakpolitikai koordinációt. A Bizottság emlékeztetett rá, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezése 2023 végén deaktiválásra kerül. Elvárása szerint a 2023–2024-re szóló költségvetési politikáknak biztosítaniuk kell az adósság középtávú fenntarthatóságát, valamint fenntartható módon fokozniuk kell a potenciális növekedést. A Bizottság kérésének megfelelően a tagállamoknak a 2023. évi stabilitási és konvergenciaprogramjaikban ismertetniük kell, hogy költségvetési terveik középtávon hogyan biztosítják a GDP 3 %-ában meghatározott hiány-referenciaérték betartását, valamint az államadósság megalapozott és folyamatos csökkentését, illetve az adósság prudens szinten tartását. A Bizottság felszólította a tagállamokat, hogy fokozatosan szüntessék meg a háztartások és a vállalkozások energiaársokkoktól való megvédése érdekében bevezetett nemzeti költségvetési intézkedéseket, kezdve a legkevésbé célzott intézkedésekkel. Jelezte, hogy amennyiben az energiapiaci árfeszültségek újbóli megjelenése miatt szükség lenne a

[7] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az (EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.).

[8] COM(2023) 141 final.

támogatási intézkedések meghosszabbítására, a tagállamoknak ezeket az intézkedéseket a korábbinál sokkal nagyobb mértékben a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokra és vállalkozásokra kell összpontosítaniuk. A Bizottság azt javasolta, hogy a költségvetési ajánlásokat az uniós gazdasági kormányzási keret reformjára vonatkozó elképzelésekről szóló közleményében[9] javasoltak szerint számszerűsítsék és differenciálják, és a nettó elsődleges kiadások alapján határozzák meg. Ajánlása szerint a tagállamoknak fenn kell tartaniuk a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét, és gondoskodniuk kell a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós alapokból származó források hatékony felhasználásáról, különösen a zöld és a digitális átállással, valamint a rezilienciaépítéssel kapcsolatos célokat illetően. A Bizottság jelezte, hogy azt fogja javasolni a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján és a hatályos jogi rendelkezésekkel összhangban – 2024 tavaszán indítsa meg a hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat.

(8) A Bizottság 2023. április 26-án jogalkotási javaslatokat terjesztett elő, amelyek az uniós gazdasági kormányzási szabályok átfogó reformjára irányulnak. A javaslatok központi célkitűzése az államadósság fenntarthatóságának megerősítése, valamint a fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítása valamennyi tagállamban reformok és beruházások révén. A javaslatok értelmében a tagállamok nagyobb mozgástérrel rendelkeznének középtávú terveik kialakítása terén, miközben egy újonnan bevezetett szigorúbb végrehajtási rendszer biztosítaná a középtávú költségvetési-strukturális tervekben foglalt kötelezettségvállalások tagállamok általi teljesítését. A jogalkotási munka a tervek szerint 2023-ban lezárul.

(9) Lettország 2021. április 30-án az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikkének megfelelően a Bizottság az említett rendelet V. mellékletében foglalt értékelési iránymutatásokkal összhangban értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2021.július 13-án elfogadta Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló határozatát[10]. A részletek folyósításának feltétele, hogy a Bizottság az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban határozatot hozzon arról, hogy Lettország kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés előfeltétele, hogy a korábbi mérföldkövek és célok terén ne következzen be visszalépés.

(10) Lettország 2023. április 25-én benyújtotta 2023. évi nemzeti reformprogramját, 2023. április 17-én pedig 2023. évi stabilitási programját, összhangban az 1466/97/EK rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében megállapított határidővel. A kapcsolódási pontok figyelembevétele érdekében a két program értékelésére egyidejűleg került sor. Az (EU) 2021/241 rendelet 27. cikkével összhangban a 2023. évi nemzeti reformprogram a Lettország által a helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtása terén elért eredményekről készített féléves jelentést is tükrözi.

---

9 COM(2022) 583 final.

10 A Tanács végrehajtási határozata (2021. július 13.) Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról (ST 10157/21; ST 10157/21 ADD 1; ST 10157/21 ADD 1 COR 1;

(11) A Bizottság 2023. május 24-án közzétette a Lettországra vonatkozó 2023. évi országjelentést[11]. Ebben értékelte Lettország eredményeit a Tanács által 2019 és 2022 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén, és áttekintette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Lettország általi végrehajtását. Ezen elemzés alapján az országjelentés hiányosságokat tárt fel a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívásokkal kapcsolatban, valamint új és kialakulóban lévő kihívásokat azonosított. A jelentés értékelte továbbá a Lettország által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok elérése, valamint az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért eredményeket.

(12) A Bizottság az 1176/2011/EU rendelet 5. cikke alapján Lettország vonatkozásában részletes vizsgálatot végzett, amelynek eredményeit 2023. május 24-én közzétette[12]. Megállapította, hogy Lettországban nem áll fenn makrogazdasági egyensúlyhiány. A külső hitelfelvétellel és a lakhatással kapcsolatos sebezhetőségek továbbra is mérsékeltek, és bár a versenyképességet fenyegető kockázatok nem elhanyagolhatók, összességében a közeljövőben kezelhetőnek tűnnek. A folyó fizetési mérleg hiánya a közelmúltban jelentősen nőtt, idén viszont a hiány számottevő, 2024-ben pedig további csökkenésére lehet számítani. Lettország nettó nemzetközi befektetési pozíciója, amely az elmúlt évtizedben jelentősen javult, várhatóan nagyjából stabil marad. Mindazonáltal amennyiben tartós marad az infláció és a bérekre nehezedő nyomás, az veszélyeztetheti Lettország versenyképességét, különösen, mivel a maginfláció jóval meghaladja az euroövezeti átlagot. A lakásárak a közelmúltbeli markáns emelkedés ellenére sem tűnnek jelentősen túlértékeltnek. Emellett a lakásárak növekedése 2022 végén lelassult, a jelzáloghitelezés visszafogott volt, a háztartások adósságállománya pedig korlátozott és a háztartások jövedelméhez viszonyítva csökken. Lettország a csökkenő munkaerő-kínálathoz kapcsolódóan fontos strukturális gazdasági kihívásokkal néz szembe, ami hozzájárult a fajlagos munkaerőköltség gyors növekedéséhez, és középtávon ronthatja a versenyképességet. A szakpolitikai környezet összességében kedvező, bár a további erőfeszítés elősegítheti az azonosított sebezhetőségekből eredő kockázatok kezelését. E tekintetben fontosak lennének a versenyképességet védő politikák, beleértve a munkaerő-kínálat minőségének és mennyiségének javítását célzó intézkedéseket is. Az építési engedélyezési eljárás lerövidítése hozzájárulna a lakáskínálat bővítéséhez és a lakáspiaci helyzet javításához.

(13) Az Eurostat által hitelesített adatok[13] alapján Lettország GDP-arányos költségvetési hiánya a 2021. évi 7,1 %-ról 2022-ben 4,4 %-ra csökkent, míg a GDP-arányos államadósság a 2021. év végi 43,7 %-ról 2022 végére 40,8 %-ra mérséklődött. A Bizottság 2023. május 24-én az EUMSZ 126. cikkének (3) bekezdése szerinti jelentést[14] adott ki, amelyben megvizsgálta Lettország költségvetési helyzetét, mivel a költségvetési hiány 2022-ben meghaladta a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket. A jelentés megállapította, hogy a hiányra vonatkozó kritérium nem teljesült. 2023. március 8-i közleményével[15] összhangban a Bizottság

[11] SWD(2023) 614 final.

[12] SWD(2023) 636 final.

[13] Eurostat – Euromutatók, 47/2023, 2023.4.21.

[14] COM(2023) 631 final, 2023.5.24.

[15] COM(2023) 141 final, 2023.3.8.

nem javasolta új túlzotthiány-eljárás megindítását 2023 tavaszán, ugyanakkor jelezte, hogy azt fogja javasolni a Tanácsnak, hogy – a 2023. évi tényadatok alapján – 2024 tavaszán indítsa meg a hiányalapú túlzotthiány-eljárásokat. Lettországnak ezt figyelembe kell vennie 2023. évi költségvetésének végrehajtása és a 2024. évi költségvetésiterv-javaslat elkészítése során.

(14) Az államháztartási egyenlegre hatást gyakorolnak az energiaár-emelkedés gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítése céljából bevezetett költségvetési intézkedések. 2022-ben az ilyen kiadásnövelő intézkedések magukban foglalták a fűtési költségek kompenzációját (a felhasznált energiaforrás alapján), a háztartások villamosenergia-számláinak csökkentését, a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásoknak és gyermekes családoknak nyújtott havi juttatásokat, a nyugdíjak korábbi indexálását, az energiaigényes vállalkozásoknak nyújtott támogatásokat és a vállalkozások villamosenergia-költségeinek növekedéséért nyújtott kompenzációt. A Bizottság szerint ezen intézkedések nettó költségvetési terhe 2022-ben a GDP 1,5 %-ára tehető. Az államháztartási egyenlegre ugyancsak hatást gyakorolt a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyek ideiglenes védelmének költségvetési terhe, amely 2022-ben a GDP 0,2 %-ára becsülhető. Ugyanakkor a Covid19-cel kapcsolatos ideiglenes veszélyhelyzeti intézkedések GDP-arányos becsült költsége a 2021. évi 5,0 %-ról 2022-ben 1,2 %-ra csökkent.

(15) A Tanács a 2021. június 18-i ajánlásában[16] azt ajánlotta, hogy Lettország 2022-ben – többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által biztosított impulzusra támaszkodva – tartsa fenn a támogató költségvetési irányvonalat, és őrizze meg a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. A Tanács azt is ajánlotta, hogy Lettország tartsa korlátok között a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.

(16) A Bizottság becslései szerint 2022-ben a GDP 0,0 %-át kitevő semleges költségvetési irányvonal[17] érvényesült, ami a magas infláció mellett megfelelő volt. A Tanács ajánlásának megfelelően Lettország – a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből finanszírozott beruházásokkal – folytatta a helyreállítás támogatását. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások 2022-ben a GDP 1,1 %-át tették ki (míg 2021-ben a GDP 1,3 %-át). A kapacitási korlátok és az építőipari árak emelkedése miatt 2022-ben a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott egyes beruházások késedelmet szenvedtek, ami a kiadások kismértékű csökkenéséhez vezetett. A nemzeti finanszírozású beruházások 1,2 százalékpontos restriktív hatást gyakoroltak a költségvetési irányvonalra[18]. Lettország tehát nem tartotta fenn a nemzeti

[16] A Tanács ajánlása (2021. június 18.) amelyben véleményezi Lettország 2021. évi stabilitási programját (HL C 304., 2021.7.29., 63. o.).

[17] A költségvetési irányvonal a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes veszélyhelyzeti intézkedéseket figyelmen kívül hagyva, de a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások figyelembevételével számított elsődleges kiadások (diszkrecionális bevételi intézkedések nélküli) változásának a középtávú potenciális növekedéshez viszonyított arányával mérhető. További részletekért lásd a költségvetési statisztikai táblázatokban szereplő 1. háttérmagyarázatot.

[18] Ez a restriktív hozzájárulás elsősorban az uniós forrásokból társfinanszírozott beruházási projektekre fordított alacsonyabb kiadásoknak tudható be, amelyek a nemzeti társfinanszírozás alakulását is befolyásolták (különösen a helyi önkormányzatok szintjén). További tényező volt a katonai felszerelések Ukrajnába történő transzfere, amelyet a tőketranszfer által ellentételezett negatív bruttó állóeszköz-felhalmozásként számolnak el.

finanszírozású beruházások szintjét, ami nincs összhangban a tanácsi ajánlással. Ugyanakkor a nemzeti finanszírozású (az új bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások emelkedése 0,3 százalékpontos restriktív hatást gyakorolt a költségvetési irányvonalra. Lettország tehát kellő mértékben korlátozta a nemzeti finanszírozású folyó kiadások növekedését.

(17) A stabilitási program költségvetési előrejelzéseit alátámasztó makrogazdasági forgatókönyv a 2023. év és az azt követő időszak tekintetében óvatos. A kormány előrejelzése szerint a reál-GDP 2023-ban stagnál, 2024-ben pedig 2,0 %-kal nő. Összehasonlításképpen: a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése magasabb, 2023-ban 1,4 %-os, 2024-ben pedig 2,8 %-os reál-GDP-növekedést vetít előre, ami azt tükrözi, hogy a stabilitási programhoz képest frissebb adatokat is figyelembe vettek, nevezetesen a 2022. évi GDP-növekedésre vonatkozó felülvizsgált adatokat és a 2023 első negyedévére vonatkozó gyorsbecslést, amelyek a korábban vártnál magasabb GDP-növekedést valószínűsítenek. Nominális értelemben azonban a GDP-növekedésre vonatkozó két előrejelzés közelebb van egymáshoz: a stabilitási program 2023-ra 11,7 %-os, 2024-re pedig 5,5 %-os növekedést vár, míg a Bizottság 10,5 %-os, illetve 5,6 %-os növekedésre számít.

(18) A 2023. évi stabilitási program szerint a kormány arra számít, hogy a költségvetési hiány 2023-ban a GDP 4,0 %-ára csökken. A 2023. évi hiánykiigazítás főként a kiadások alakulását tükrözi. A világjárványhoz kapcsolódó legtöbb támogatási intézkedés fokozatos megszüntetése valószínűleg hiánycsökkentő hatást vált ki, és 2023-ban nem esedékesek a nemzeti gáztartalék létrehozására irányuló, 2022-es egyszeri kiadások. Ezeket a megtakarításokat várhatóan részben ellensúlyozzák majd a 2023. évi költségvetési csomagban foglalt kiadási intézkedések, például a közigazgatási és az egészségügyi dolgozók béremelése, az egészségügyi szolgáltatásokra, a tudományra, a kutatásra és a felsőoktatásra fordított magasabb folyó kiadások, valamint a védelemre és a belső biztonságra vonatkozó jelentős állami beruházási csomag. Emellett a magasabb indexálási együtthatók miatt a nyugdíjakra és juttatásokra fordított kiadások emelkedése várható. A stabilitási program szerint a GDP-arányos államadósság a 2022. végi 40,8 %-ról 2023 végére várhatóan 39,6 %-ra mérséklődik. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése 2023-ban a GDP 3,8 %-ának megfelelő költségvetési hiánnyal számol. Ez összhangban van a stabilitási program hiány-előrejelzésével. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése némileg magasabb, 39,8 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2023 végére.

(19) A 2023. évi államháztartási egyenleget várhatóan továbbra is befolyásolják a megemelkedett energiaárak gazdasági és társadalmi hatásainak mérséklése céljából hozott intézkedések. Ezek elsősorban 2022-ben meghosszabbított intézkedésekből állnak. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint a támogatási intézkedések nettó költségvetési terhe 2023-ban a GDP 1,0 %-ának felel meg[19]. Úgy tűnik, hogy a 2023-as intézkedések legtöbbje nem irányul célzottan a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő háztartásokra vagy vállalkozásokra, és nem őrzi meg teljes mértékben az energiakereslet csökkentésére és az energiahatékonyság növelésére irányuló árjelzést.

Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások GDP-arányosan 1,7 százalékpontos expanzív hatást gyakoroltak. Az egyéb tőkekiadások növekedését nagyrészt két tényező magyarázza: földgáztartalékok létrehozása a nemzeti energiaellátás biztonsága érdekében, valamint katonai felszerelések szállítása Ukrajnába.

[19] Az adatok az említett intézkedések éves költségvetési terhének szintjét mutatják, beleértve a folyó bevételeket és kiadásokat, valamint – adott esetben – a tőkekiadási intézkedéseket is.

Ennek következtében a 2023-ra vonatkozó ajánlásnak való megfelelés értékelése során figyelembe veendő célzott támogatási intézkedések összege a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint 2023-ban a GDP 0,1 %-át teszi ki (szemben a 2022. évi 0,5 %-kal). A lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyek ideiglenes védelmének költségvetési terhe az előrejelzések szerint GDP-arányosan 0,1 százalékponttal nő 2022-höz képest. Végezetül a 2023. évi államháztartási egyenleget a várakozások szerint javítani fogja a Covid19 kapcsán bevezetett, a GDP 1,2 %-át kitevő ideiglenes szükséghelyzeti intézkedések fokozatos megszüntetése.

(20) A Tanács 2022. július 12-i ajánlása[20] szerint Lettországnak 2023-ban biztosítania kell, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedése összhangban legyen az összességében semleges költségvetési irányvonallal[21], figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknek nyújtott ideiglenes és célzott támogatás fenntartását. Lettországnak készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Lettország részére azt az ajánlást is megfogalmazták, hogy többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós források felhasználásával fokozza a zöld és digitális átállásra, illetve a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat.

(21) A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint 2023-ban a költségvetési irányvonal – magas inflációs környezetben – expanzív lesz (a GDP –0,9 %-a). 2022-ben a költségvetési irányvonal semleges volt (a GDP 0,0 %-a). A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023-as növekedése az előrejelzések szerint a GDP 0,5 %-ának megfelelő expanzív hatást gyakorol a költségvetési irányvonalra. Ez figyelembe veszi az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak nyújtott célzott támogatási intézkedések költségének a GDP 0,4 %-ával történő csökkenését, valamint a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek nyújtott ideiglenes védelem költségének emelkedését (a GDP 0,1 %-ával). Következésképpen a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges folyó kiadások expanzív hozzájárulása nem az energiaárak emelkedésének leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknek nyújtott célzott támogatásnak tudható be. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások expanzív növekedését a 2023. évi költségvetési csomagban szereplő kiadási intézkedések, például a közigazgatási és egészségügyi dolgozók béremelése, az onkológia, a tudomány és a kutatás finanszírozására fordított további folyó kiadások és a nemzeti közigazgatás egyéb diszkrecionális folyó kiadásai, valamint a nyugdíjakra és juttatásokra fordított magasabb kiadások magyarázzák. Összességében a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások várható növekedése nincs összhangban a Tanács ajánlásával. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból és más uniós forrásokból finanszírozott kiadások 2023-ban várhatóan a GDP 2,2 %-át teszik ki, míg a nemzeti finanszírozású beruházások az előrejelzések szerint 1,0

[20] A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Lettország 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Lettország 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 112. o.).

[21] A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése alapján Lettország esetében a potenciális kibocsátás középtávú (tízéves átlagos) növekedése, amelyet a költségvetési irányvonal meghatározásához használnak, nominális értéken 11,5 %-ra tehető.

százalékpontos expanzív hatást gyakorolnak a költségvetési irányvonalra[22]. Lettország tehát addicionális beruházásokat kíván finanszírozni a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós forrásokból, és az előrejelzések szerint fenn fogja tartani a nemzeti finanszírozású beruházások szintjét. Lettország a zöld és digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra irányuló közberuházások finanszírozását tervezi; ezek közé tartozik például tömegközlekedési célú elektromos járművek beszerzése, a társasházak és üzleti ingatlanok energiahatékonyságának javítása, a villamosenergia-átviteli és -elosztó hálózatok korszerűsítése, a mentőszolgálatok reagálási kapacitásának megerősítése, a közszférában a digitális irányítási platformok és rendszerek központosítása, a vállalkozások digitális készségeinek fejlesztése és az üzleti folyamatok digitalizálása, a széles sávú infrastruktúra fejlesztése, valamint az oktatási ágazatban a digitalizáció előmozdítása, amelyeket főként a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós forrásokból finanszíroznak.

(22) A stabilitási program szerint a költségvetési hiány 2024-ben várhatóan a GDP 2,5 %-ára csökken. A 2024-es csökkenés főként a magas energiaárak hatásának enyhítését célzó támogatási intézkedések fokozatos megszüntetését, a Covid19-világjárványhoz kapcsolódó folyó kiadások hiányát, valamint a világjárvány utáni helyreállítást támogató beruházások 2023-as befejezését tükrözi. A program azzal számol, hogy a GDP-arányos államadósság csekély mértékben, 2024 végére 39,7 %-ra emelkedik. Az előrejelzés zárónapján ismert gazdaságpolitikai intézkedések alapján a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése 2024-ben a GDP 2,7 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít. Ez összhangban van a stabilitási program hiány-előrejelzésével. A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése főként az alacsonyabb nominális GDP-ből adódóan magasabb, 40,5 %-os GDP-arányos államadósságot vetít előre 2024 végére.

(23) A stabilitási program azzal számol, hogy 2024-ben az összes energiatámogatási intézkedést fokozatosan kivezetik. A Bizottság szintén azt valószínűsíti, hogy 2024-ben valamennyi energiatámogatási intézkedést teljesen megszüntetnek. Ez azon a feltételezésen alapul, hogy az energiaárak nem fognak újra megemelkedni.

(24) Az 1466/97/EK tanácsi rendelet értelmében a középtávú költségvetési célkitűzés teljesítése érdekében a strukturális költségvetési egyenlegre vonatkozó megfelelő éves javulást kell elérni, a GDP 0,5 %-át véve viszonyítási alapul[23]. Figyelembe véve a költségvetés fenntarthatóságával kapcsolatos megfontolásokat[24], valamint azt, hogy a hiányt a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alá kell csökkenteni, helyénvaló lenne 2024-ben legalább a GDP 0,5 %-ának megfelelő mértékben javítani a strukturális egyenleget. E javulás biztosítása érdekében a nemzeti finanszírozású nettó

---

22 Az egyéb nemzeti finanszírozású tőkekiadások az előrejelzések szerint GDP-arányosan 1,7 százalékpontos restriktív hatást gyakorolnak, mivel a Bizottság 2023-ra vonatkozó előrejelzése nem tartalmazza az energiaellátás biztonsága céljából létrehozott földgáztartalékkal és az Ukrajnának nyújtott katonai segítségnyújtással kapcsolatos kiadásokat.

23 Vö. az 1466/97/EK tanácsi rendelet 5. cikkével, amely szintén a GDP több mint 0,5 %-át kitevő kiigazítást ír elő azon tagállamok esetében, amelyek a GDP 60 %-a feletti adósságszinttel vagy kifejezett adósságfenntarthatósági kockázattal rendelkeznek.

24 A Bizottság becslése szerint Lettországnak évente átlagosan 0,0 százalékponttal kellene növelnie a GDP-arányos strukturális elsődleges egyenlegét ahhoz, hogy biztosítsa, hogy az államadósság középtávon prudens szinten maradjon. Ez a becslés a Bizottság 2022. őszi előrejelzésén alapul. Kiindulópontja a 2024. évi költségvetési hiányra, illetve államadósságra vonatkozó, az energiatámogatási intézkedések 2024-es megszüntetését feltételező előrejelzés.

elsődleges kiadások[25] növekedése 2024-ben nem haladhatja meg az 3,0 %-ot, amint azt ez az ajánlás is tükrözi. Ez hozzá fog járulni a maginfláció csökkentéséhez is, amely jóval meghaladja az euroövezeti átlagot, és tartóssá válása esetén a versenyképesség csökkenéséhez vezethet. Ugyanakkor a fennmaradó (a Bizottság jelenlegi becslése szerint 2023-ban a GDP 1,0 %-ának megfelelő) energiatámogatási intézkedéseket fokozatosan meg kell szüntetni, az energiapiaci fejleményekhez igazodva és a legkevésbé célzott intézkedésekkel kezdve, majd az ebből eredő megtakarításokat a költségvetési hiány csökkentésére kell felhasználni. A Bizottság becslései alapján ennek nyomán a 2024-re ajánlott maximális növekedési rátánál alacsonyabb mértékben növekednének a nettó elsődleges kiadások. Emellett a Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése nincs összhangban a Tanács ajánlásával. Ha ez megerősítést nyer, helyénvaló lenne 2024-ben a nettó elsődleges kiadások alacsonyabb növekedése.

(25) A Bizottság 2023. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások változatlan politika mellett 2024-ben 1,3 %-kal emelkednek, ami elmarad az ajánlott mértéktől.

(26) A program szerint az állami beruházások GDP-arányosan a 2023. évi 5,5 %-ról 2024-ben 6,1 %-ra nőnek. Ez a nemzeti finanszírozású beruházások és az EU által – többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből – finanszírozott beruházások növekedését tükrözi.

(27) A stabilitási program a 2026-ig tartó középtávú költségvetési pályát vázolja fel. A program a költségvetési hiány csökkenését vetíti előre: 2025-ben a GDP 2,2 %-ára, 2026-ban pedig 0,7 %-ára. A költségvetési hiány így a tervek szerint 2024-ben a GDP 3 %-a alá mérséklődik, és a program időhorizontjában is a GDP 3 %-a alatt marad. A program szerint a GDP-arányos államadósság a 2024 végi 39,7 %-ról 2026 végére várhatóan 38,9 %-ra mérséklődik.

(28) Lettország GDP-arányos adóbevétele jelentősen elmarad az uniós átlagtól. Ez korlátozza a közszolgáltatások nyújtását, különösen az egészségügy és a szociális védelem területén. A tőke és az ingatlan viszonylag aluladóztatott az uniós átlaghoz képest, és lehetőséget kínál az adóbevételek növelésére. Emellett Lettországnak a viszonylag magas adókulcsok ellenére viszonylag alacsony bevétele származik a munkát terhelő adókból. Ez arra utal, hogy további erőfeszítésekre van szükség az adózási fegyelem javítása és az árnyékgazdaság kezelése érdekében. A szegénység és az egyenlőtlenség továbbra is magas, különösen a szociális védelemre fordított alacsony kiadások miatt. A szociális védőháló megfelelősége javult, de a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata továbbra is magas, különösen a legkiszolgáltatottabbak esetében. Az időskori szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázata az EU-ban a legmagasabb (2021-ben 45,9 % szemben az uniós 19,5 %-kal), és továbbra is nagyon magas a fogyatékossággal élők esetében (2021-ben 41,2 % szemben az uniós 29,7 %-kal). Az egyéni szükségleteken alapuló szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok minősége továbbra is kihívást jelent a szociális munkások hiánya és magas munkaterhelése, valamint a települések közötti különbségek miatt. A tartós ápolási-gondozási rendszer széttagolt, és csak

[25] A nettó elsődleges kiadás a diszkrecionális bevételi intézkedésektől megtisztított, a kamatkiadásokat és a konjunkturális munkanélküliségi kiadásokat figyelmen kívül hagyva számított nemzeti finanszírozású kiadás.

korlátozott előrelépés történt az intézményi gondozásról az otthoni és a közösségi gondozásra való átállás terén. A szociális lakhatás megfelelősége és rendelkezésre állása a hosszú távú finanszírozás elégtelensége miatt korlátozott. Az egészségügyre fordított közkiadások GDP-hez viszonyított aránya alacsony az uniós átlaghoz képest, és a 2023. évi stabilitási programban foglalt középtávú költségvetési tervek szerint a 2022-es 5,6 %-ról 2026-ra 3,6 %-ra fog csökkenni. Ez jelentősen elmarad az egészségügy finanszírozási szükségleteként a 2021–2027-re szóló népegészségügyi iránymutatásokban 2027-re meghatározott, a GDP 6 %-át kitevő aránytól. Bár a csökkenés főként a Covid19-cel összefüggő ideiglenes támogatás fokozatos megszüntetésének tudható be, az az egészségügyi ellátás fenntartható finanszírozására vonatkozó tervek hiányát is tükrözi. Emellett Lettország egészségügyi munkaerőhiánnyal küzd, különösen az ápolók körében. Ennek következtében az egészségügyi ellátáshoz való, kellő időben történő és egyenlő hozzáférés korlátozott.

(29) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást kölcsönösen erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. A lett helyreállítási és rezilienciaépítési terv végrehajtása jól halad. Lettország eddig egy kifizetési kérelmet nyújtott be, amely kilenc mérföldkőnek felel meg, és összesen 201 millió EUR összegű kifizetést eredményezett. Az energia és az építőanyagok árának emelkedésével kapcsolatos objektív körülmények, valamint az ellátási láncnak az Ukrajna elleni orosz agresszióval összefüggő korlátai miatt Lettország módosításokat kíván benyújtani a tervhez, valamint REPowerEU-fejezettel kívánja kiegészíteni azt a gazdaság dekarbonizációjának felgyorsítása és a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentése érdekében. Az új REPowerEU-fejezet helyreállítási és rezilienciaépítési tervbe való gyors beillesztése lehetővé fogja tenni a Lettország energiával és zöld átállással kapcsolatos stratégiai célkitűzéseit előmozdító további reformok és beruházások finanszírozását. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv, valamint a terven túlmutató egyéb gazdaság- és foglalkoztatáspolitikák sikeres végrehajtásához változatlanul elengedhetetlen a helyi és regionális önkormányzatok, a szociális partnerek és más érdekelt felek szisztematikus és hatékony bevonása, és ezáltal a szakpolitikai stratégia iránti széles körű felelősségvállalás biztosítása.

(30) A Bizottság 2022-ben Lettország minden kohéziós politikai programozási dokumentumát jóváhagyta. A kohéziós politikai programoknak a REPowerEU-fejezettel kiegészült helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel együtt és azzal szinergiában történő gyors végrehajtása kulcsfontosságú a zöld és digitális átállás megvalósításához, a gazdasági és társadalmi reziliencia növeléséhez, valamint a kiegyensúlyozott területfejlesztéshez Lettországban.

(31) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv által kezelt gazdasági és szociális kihívásokon felül Lettország számos további kihívással szembesül a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés, az energia és a zöld átállás terén.

(32) A magánszektor hiteláramlása 2021-ben a GDP 1 %-át tette ki, ami jelentősen elmaradt a gazdaság növekedési ütemétől. Ez a magánszektor adósságállományának további csökkenéséhez vezet, amely a legalacsonyabbak között van az EU-ban. A hitelállomány ilyen gyenge növekedése bizonyos mértékig a gyenge keresletet tükrözi, de a kínálati oldalon jelentkező számos kihívás is befolyásolja. A kis- és középvállalkozások különösen nehezen jutnak hitelhez. Ez részben a magasabb hitelkockázatuknak, részben pedig a magas hitelköltségeknek és a bürokráciának köszönhető. Ezenkívül a biztosítékként rendelkezésre álló eszközök gyenge likviditása különösen megnehezíti a hitelhez jutást a rigai régión kívül. Ez jelentős akadályt

teremt mind a jelzáloghitelezés, mind a vállalkozásoknak nyújtott hitelek tekintetében. A szakpolitikai erőfeszítések elsősorban a hitelezés állami támogatások ötvözésével történő fellendítésére összpontosítottak. Ez azonban jelentős költségekkel jár az államháztartás számára, ezért nem fenntartható módja a hitelezés fellendítésének. A hitelkínálati korlátok enyhítéséhez az átláthatóság és a bizalom általános javítására van szükség az üzleti környezetben, ideértve az árnyékgazdaság méretének csökkentését is. Ezen túlmenően a fizetésképtelenségi eljárás javítása a szerkezetátalakítások magas arányának és esetleg magasabb hitelvisszafizetési rátáknak az elérése érdekében csökkentené a bankok érzékelt kockázatait és fellendítené a hitelezést. A célzott hitel- és garanciarendszerek segíthetnek csökkenteni a bankok likviditási kockázatait, amelyekkel akkor szembesülnek, amikor viszonylag illikvid piacokon fogadnak el fedezetet. A stratégiailag fontos beruházási területekre, például a zöld átállásra és a regionális fejlesztésre irányuló állami hitelezési programok növelhetik a tényleges versenyt a bankpiacon, vagy olyan piaci rést tölthetnek be, ahol a banki finanszírozás túl drága vagy nem áll rendelkezésre. Emellett az állami garancia- és hitelrendszerek sokkal költséghatékonyabb módot kínálnak a magánkölcsönök támogatására, mint a vissza nem térítendő támogatási rendszerek. A bankhitelek előtt álló akadályok mellett az alternatív finanszírozási források lett piaca is fejletlen, és lehetőséget rejt a vállalkozások finanszírozási eszközökhöz való hozzáférésének javítására.

(33) Lettország biztosította az orosz gáztól való függetlenségét, miután a parlament 2022 júliusában úgy határozott, hogy 2023. január 1-jétől beszünteti az orosz földgáz vásárlását. A belföldi gázszolgáltatók a klaipedai litván LNG-terminálból és az új inkoói finn LNG-terminálból származó cseppfolyósított földgáz (LNG) behozatalának köszönhetően alternatív földgázforrásokat tudtak találni. A jelenlegi helyzet megmutatta, hogy fel kell gyorsítani a megújuló energiaforrásokból történő villamosenergia-termelésre szolgáló létesítmények lassú kiépítését. Lettországban az egyik legmagasabb a megújuló energia aránya az EU-ban, bár ez az arány 2020 és 2021 között stagnált. Lettországnak előnyére válna, ha felgyorsítaná a szél- és napenergia elterjedésére irányuló erőfeszítéseit, amely a legéletképesebb és hosszú távú megoldás a megújuló energiaforrások arányának növelésére. Lettország helyreállítási és rezilienciaépítési terve már tartalmaz a szárazföldi szélenergia telepítése előtt álló szabályozási akadályok felszámolására irányuló intézkedéseket. További erőfeszítéseket lehetne azonban tenni a megújuló energia villamosenergia-termelésre, fűtésre és hűtésre való alkalmazásának felgyorsítása érdekében. Ez magában foglalná a villamosenergia-hálózat korszerűsítését, a decentralizált megújulóenergia-termelés előmozdítását, a villamosenergia-rendszer rugalmasságát (keresletoldali válasz és tárolás), az engedélyezési eljárások további javítását, valamint az energiaközösségek előmozdítását célzó jogi keret és ösztönzők létrehozását. Lettország szinkronizálása az uniós villamosenergia-hálózattal növelné az átviteli kapacitást, így a tengeri és szárazföldi megújuló energiaforrások egyre nagyobb részét lehetne a hálózatba integrálni. A lett villamosenergia-hálózat a többi balti tagállaméhoz hasonlóan továbbra is kockázatnak van kitéve, mivel a BRELL (Belarusz, Oroszország, Észtország, Litvánia és Lettország) villamosenergia-hálózattal van szinkronizálva. A villamosenergia-hálózatnak az EU többi részével való regionális szinkronizálása jól halad, de még nem fejeződött be. E célból együttműködésre van szükség Észtországgal és Litvániával. Lettország földgázfogyasztása 2022 augusztusa és 2023 márciusa között 30 %-kal csökkent a megelőző 5 év azonos időszakának átlagos gázfogyasztásához képest, ami meghaladja a 15 %-os csökkentési célt.

Lettország további erőfeszítéseket tehetne a gázkereslet 2024. március 31-ig történő ideiglenes csökkentése érdekében[26].

(34) Lettországnak fel kell gyorsítania az energiahatékonyság-javító intézkedések fokozására irányuló erőfeszítéseit épületállományának, valamint a közlekedésnek és az iparnak a dekarbonizálása érdekében, és új finanszírozási és támogatási intézkedéseket kell bevezetnie a hosszú távú korszerűsítési stratégiájában foglalt felújítási célok elérése érdekében.

(35) A zöld átállás szempontjából kulcsfontosságú ágazatok és foglalkozások – többek között a nettó zéró technológiák gyártása, bevezetése és karbantartása – terén jelentkező munkaerő- és szakemberhiány miatt kialakuló szűk keresztmetszetek hátráltatják a klímasemleges gazdaságra való átállást. A szakemberhiány csökkentéséhez, valamint a munkaerőpiaci integráció és a munkaerő-átcsoportosítás előmozdításához elengedhetetlenek a változó munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú oktatási és képzési rendszerek, valamint a célzott továbbképzési és átképzési intézkedések. A kiaknázatlan munkaerő-kínálat hasznosítása érdekében ezeknek az intézkedéseknek hozzáférhetőknek kell lenniük, különösen a zöld átállás által leginkább érintett egyének, ágazatok és régiók számára. 2022-ben a 436-ból 25 olyan foglalkozás, többek között a villanyszerelők és a gépészmérnökök esetében számoltak be munkaerőhiányról, amelyek a zöld átálláshoz speciális készségeket vagy ismereteket igényelnek. A jelentések szerint a munkaerőhiány volt az egyik olyan tényező, amely korlátozta a termelést az iparban és az építőiparban.

(36) A Bizottság értékelése fényében a Tanács megvizsgálta a 2022. évi stabilitási programot, és véleményét[27] az alábbi 1. ajánlás tükrözi.

(37) Az euroövezeti tagállamok gazdaságai közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel a Tanács azt ajánlotta az euroövezeti tagállamoknak, hogy – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – hozzanak intézkedéseket annak érdekében, hogy i. megőrizzék az adósság fenntarthatóságát és 2023-ban tartózkodjanak az aggregált kereslet széles körű támogatásától; tegyék célzottabbá a magas energiaárak hatását enyhítő költségvetési intézkedéseket, és mérlegeljék, hogy – az energiaárakra nehezedő nyomás csökkenésével – miként lehetne megfelelő módon leépíteni a támogatásokat; ii. tartsák fenn a zöld és digitális átállás támogatására irányuló közberuházások magas szintjét és ösztönözzék az ilyen célú magánberuházásokat; iii. támogassák a vásárlóerő csökkenését enyhítő bérfejlesztéseket, ugyanakkor korlátozzák az inflációra gyakorolt másodlagos hatásokat, javítsák tovább az aktív munkaerőpiaci intézkedéseket és lépjenek fel a szakemberhiány kezelése érdekében; iv. javítsák az üzleti környezetet és biztosítsák, hogy a vállalkozásoknak nyújtott energiatámogatás költséghatékony és ideiglenes legyen, az életképes vállalkozásokra irányuljon, és fenntartsa a zöld átállás ösztönzőit; valamint v. őrizzék meg a makroszintű pénzügyi stabilitást és kövessék nyomon a kockázatok alakulását, egyúttal folytassák a bankunió kiteljesítésére irányuló munkát. Lettország esetében az 1., 2., 3. és 4. ajánlás hozzájárul az első, a második, a harmadik és a negyedik euroövezeti ajánlás végrehajtásához,

[26] A Tanács (EU) 2022/1369 rendelete és a Tanács (EU) 2023/706 rendelete.

[27] Az 1466/97/EK tanácsi rendelet 5. cikkének (2) bekezdése és 9. cikkének (2) bekezdése alapján.

AJÁNLJA, hogy Lettország 2023-ban és 2024-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. 2023 végére szüntesse meg a hatályban lévő energiatámogatási intézkedéseket, és a kapcsolódó megtakarításokat fordítsa az államháztartási hiány csökkentésére. Amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése támogatási intézkedéseket tesz szükségessé, biztosítsa, hogy ezek célzottan a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, beleférjenek a költségvetési keretbe, és megőrizzék az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket.

   Kövessen prudens költségvetési politikát, különösen azáltal, hogy a nemzeti finanszírozású nettó elsődleges kiadások nominális növekedését 2024-ben legfeljebb 3,0 %-ra korlátozza.

   Őrizze meg a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatások és más uniós források hatékony felhasználását, különösen a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében.

   A prudens középtávú költségvetési pozíció elérése érdekében a 2024 utáni időszakban is folytasson a fokozatos és fenntartható konszolidációra irányuló középtávú költségvetési stratégiát, és azt ötvözze a magasabb fenntartható növekedést elősegítő beruházásokkal és reformokkal.

   Szélesítse ki az adóztatást, beleértve az ingatlanvagyon és a tőke adóztatását, és erősítse meg az egészségügyi ellátás és a szociális védelem megfelelőségét.

2. Folytassa helyreállítási és rezilienciaépítési tervének egyenletes végrehajtását, és mielőbb véglegesítse a REPowerEU-fejezetet annak érdekében, hogy gyorsan megkezdődhessen annak végrehajtása. Folytassa kohéziós politikai programjainak gyors végrehajtását, biztosítva annak szoros kiegészítő jellegét és szinergiáját a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel.

3. Javítsa a kis- és középvállalkozások finanszírozási eszközökhöz való hozzáférését a stratégiai jelentőségű, különösen a zöld átállás és a regionális fejlesztés területén eszközölt beruházások megkönnyítését célzó állami hitelezés és garanciarendszerek révén.

4. Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való általános függést azáltal, hogy felgyorsítja a megújuló energiaforrások – különösen a szárazföldi és tengeri szélenergia, valamint a napenergia – elterjedését, és megerősíti az energiahatékonyság-javító intézkedéseket például a hosszú távú felújítási stratégia céljainak elérését célzó új finanszírozási és támogatási intézkedések révén. Biztosítsa a megfelelő összeköttetési kapacitást az energiaellátás biztonságának növelése és az uniós villamosenergia-hálózattal való szinkronizálás folytatása érdekében. Fokozza a zöld átálláshoz szükséges készségek biztosítására és megszerzésére irányuló szakpolitikai erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

a Tanács részéről
az elnök